

KELIONĖ PETABURKAN¹

1.
Sveiki, tėveliai! Sveiki, broleliai!
Sveikos, sesiulės mano!
Priimkit ranką ir akių sunką
Su gromata² Antano!
⁵ Tamstas palikęs, Guduos atvykęs³,
Rašau kiek tiktai spėju;
Garbinu Dievą ant ramių pievų
Iš loskos⁴ geradėjų.
Ant šios pievelės Dievo avelės
¹⁰ Ėda želmenus šilko;
Piemenys gano, kaip tik išmano,
Saugo, gina nuo vilko.
Upeliai šalti, dobilai balti
Po lygumas čia auga.
¹⁵ Toksai ramumas, po žalius krūmus
Paukščiai kliauga, tik kliauga!
Šilta, bagota⁵, šienų išklota
Avikinė⁶ del mūsų;
Žodžiu – mums nieko geist nebelieka,
²⁰ Jėg tik sveikatos jūsų,
Gert tik ir valgyt, ir Dievą garbint,
Ir iš šilko pievelių
Par visą dieną grėbstyt sau šieną
Del Lietuvos avelių.
²⁵ Yr čia ir girios, tamsios ir gilios,
Žvėrų baisiausių pilnos;
Kas te papuola, dažnai prapuola,
Nelieka anei vilnos.
Bet Viešpats Dievas tas trąšias pievas,
³⁰ Kur ganyklas aprinkom,
Stipriausiu mūru nuo peklos⁷ durų

¹ Į Peterburgą.

² Laišku.

³ Atvykęs į Rusiją. Poemoje Gudais vadinama ir Rusija, ir Baltarusija.

⁴ Malonės. Geradariai – Karolina Praniauskaitė, jos brolis kanauninkas Juozapas Silvestras Dovydaitis, rėmė ir palaikę A. Baranauską.

⁵ Turtinga.

⁶ Avidė.

⁷ Pragaro.

Apitveria aplinkom.

2.

Dasgodau⁸, kad norit iš gromatos mano
Išskaityt visą kelionę Antano.

³⁵ Utenon važiovom, mañ Jonas paliko –
Seredoj iš ryto Anykščiuos parvyko.

Utenoj sėdėjau par keturias dienas.

Diližonai⁹ ejo triskart par tas dienas;

Visuos trijuos buvo užuimtose vietose –

⁴⁰ Iš svetimose šalies grįžt pradėjo sviestas¹⁰.

Man te gera buvo. Pasilsėjau dykas.

Kaip sūnų mylėjo mane kanaunykas¹¹!

Ir visi teip meilause, tartum širdj rodo...

Del to gera buvo, nei kiek nenusbodo.

⁴⁵ Utenose bažnyčioj Panelė Švenčiausia

Ko tu, sūnau, reikia, – tartum klauste klausia,

Tartum sako: – Šaukis, kai bus širdžiai sunku,

Šaukis, sūnau mano, aš paduosiu ranką.

Subatoj¹² prieš pietus pačta¹³ davė žinią,

⁵⁰ Kad ir diližonų laukiant rytdieninių –

Možna¹⁴ prisgaut drąsiai, kai vėl nebus vietos:

Iš svetimose šalies tebegrįžta sviestas.

Utenoj teip laukiant, galiąs ir supūtie,

Ė čia esą laukia bobelė senutė;

⁵⁵ Petaburke esti – Utenon važiavo

Sergančio anūko aplankyty savo,

Ė tas vyresnėlis, kaip tiktai pagijo –

Išvyko; ė boba viena pagrįžt bijo.

Tai ko jūs sulauksta, Utenoj sėdėje?

⁶⁰ Važiokit sau esą abudu susdėje!

Kanaunykas rodos su visu nepeikia.

Ką daryt – dūmojau¹⁵: važiuot, sakau, reikia.

Subatoj su boba popiet išvažiovom,

Iš pačtos raštelj lig Zarasam gavom,

⁶⁵ Kad duoty mum arklius ant pačtos kožnos,

Kad ir mes važiuojam be padorožnos¹⁶.

Nuo saū kanaunykas davė raštą kitą,

Kad mum kaznačiejus¹⁷ ilgai netrukdyty,

Duoty padorožną. Permainė keskelę¹⁸,

⁸ Supratau.

⁹ Didelės kariatose, paprastai naudotos pašto siuntoms, keleiviams ir jų bagažui vežti.

¹⁰ Žmonės.

¹¹ Utenose klebonas Otonas Praniauskas.

¹² Šeštadienį.

¹³ Paštas.

¹⁴ Galima.

¹⁵ Galvojau.

¹⁶ Be keliaraščio, kuris išduodamas apskričių izdinėse (toliau vadinamose slavizmu „kaznačėistva“) ir suteikia teisę keisti arklius pašto stotyse).

¹⁷ Izdininkas.

70 Davė man kaškietą¹⁹ ir duonos pladelę²⁰.
Skiriantis mum buvo apyverksnios akys,
Ir išvažiavau sau sudiev pasisakęs.

3.

Sudiev, Lietuva, man linksma buvo
Savo gyvent šalelėj,

75 Širdj man skaudžia, skaudžia ir griaudžia
Svetimojon važiuojant.

Sudiev tēveliam, broliam, sesiulēm –
Nebegreit pasmatysma!

Sudiev Anykščiam, sudiev Utenai,

80 Sudiev Lietuvos kalnam!

Kažin ar grįšiu, maž te supūsiu

Žieminių Gudų pusėj,

Ė ir sugrįžęs savon šalelēm

Ašarėlēm paplūsiu.

85 Maž rasiu vargus, nelaimes, bėdas,

Maž nerasiu tēvelių;

Maž visa mano širdies patieka²¹

Bus ant šaltų kapelių.

4.

Teip širdj skaudė, teip neramu buvo,

90 Teip par ašaras graži man Lietuva,
Kad ką gi – nēr ko ir sakyt iš činto²²,

Dideliais žirniais man ašaros krinta.

Ė širdis griaudė, krūtinė sustraukė

Ir sudrebėjo, tartum galo laukė.

95 Mano maskauka²³ tūkstantį prajėvų²⁴

Apsakė apie šalį savo tėvų:

Kaip labai gražus Petaburko miestas,

Didelēm upēm net penkiom apriestas;

Kokie te mūrai, kokios aukso plytos,

100 Kaip gražiai visos cerkvės aptaisytos;

Kaip plačiai teka jų Neva didžioja,

Kaip brangiais rūbais maskoliai nešioja.

Beria tik beria, net jai seilės tykšta!

Labai man kalbėk, misliju²⁵, kad nori:

105 Man gi gražesnė Lietuvos Anykšta,

Gražesniai mūsų trinytėliai stori;

Gražesnės mūsų, nors surūkę, gryčios,

¹⁸ Odinį maišelį pinigams laikyti.

¹⁹ Vyriską kepurę.

²⁰ Kepalėlį.

²¹ Paguoda.

²² Visiškai, visai.

²³ Maskvietė, rusė. Maskoliai – maskviečiai, rusai; kartais – ir caro pareigūnai.

²⁴ Puikių dalykų, stebuklų.

²⁵ Galvoju.

Gražesnės mūsų medinės bažnyčios;
Gražiau už auksą dvasia šviečia širdys,
110 Vagysčių, mūsų čia niekur nesgirdis.
Mūsų Anykšta ir mūsų Šventoja
Siaura ir tyki, be didžių verpetų;
Maž nebūt plati jų Neva didžioja,
Maž ne taip smarkiai marios intekėtų,
115 Maž jai vandens nepakaktų sraujo
Be mūsų verksmo, prakaito ir kraujo.
Maž ir šilkai jų teipo nečiužėtų,
Maž ir jų auksas teipo neblizgėtų,
Kad nebūt mūsų prakaitu išspaustas,
120 Mūsų ašarom ir krauju nuplaustas.
Teip sau dūmojau²⁶, net koloj²⁷ nutilo;
Žadą užkandau, nors man širdis skilo.
Ir atsidūrėm ant pačtos Daugelės.
Te tridesėtką²⁸ lūkėjom minučių,
125 Kolai iš kelio sugrįžo kumelės,
Ir nuterškėjom ant pačtos Degučių.
Čia prietemėlėj greito arklius gavom
Ir lig dešimtai Zarasuos važiamom.
Ponas Klimašauskas, gan valyvas žmogus,
130 Mūsų kelionei gan buvo patogus:
Nors ruošės gultų, bet, perskaitęs raštą,
Pats kaznačeistvon su manim nuėjo
Ir padorožną mum ant Lugos kraštą
Išdavė. Nieko už tat nenorėjo,
135 Tik kas už kelią priguli ant skarbą²⁹, –
Dieve, jam padėk už taip gerą darbą.
Tas pats pačtorius³⁰ iš pačtos Degučių
Užu septynių plotą desetnykų
Egiptėn vežė, po kelių minučių
140 Ir galą stojom pirma kakaryku!
Tik tenai arklius nelabai greit gavom,
Gerai pasilsėję vėl toliaus važiamom.
Čia mum pristojė naujas pakelingas,
Del pigaus kelio draugės reikalingas.
145 Apicierėlis su diensčiku savo³¹
Nedaug nuo skarbo ant kelionės gavo.
Petrazavodskan iš Varšavos vyksta
Ir kaskart labiau jo keskelė³² nyksta.
Del to ir tykus, neieškantis kliauties,
150 Pradėjo ant mum su boba kaliauties³³,

²⁶ Galvojau, mažčiau.

²⁷ Kol, kolei.

²⁸ Trisdešimt.

²⁹ Tam tikras kelio mokestis, priklausantis valstybės išdui.

³⁰ Paštininkas.

³¹ Karininkėlis su savo pasiuntiniu.

³² Odinis maišelis pinigams laikyti.

³³ Įsiteikiamai prašyti.

Kad su juo drauge keturiuos važiuotum,
Trejetu arklių ant vieno vežimo,
Kad mes su boba už du arklių duotum,
Anas už vieną ir ant pragėrimo.
155 Prie to iš skarbo padorožną turi,
Niekas netrukdyt, kas tik jį pažiūri,
Nei už vežimą ir plentą neprašo,
Nes „po kazionoj nadobnosti“ rašo.
Ė mes už plentą pirma apsmokėjom
160 Ir rašteliuką ragotkos³⁴ turėjom.
Tik už vežimą truputį ledoku³⁵,
Kas pačta ema po dujan šeštoku³⁶.
Kožnas³⁷ pačtorius prašo „na napitku“³⁸
Ir truputį raukos, gavęs tiktai ditką³⁹.
165 Ką daryt? Sakom, dvejetu važiuojam
Ir labai greito pinigų šinkuojam⁴⁰.
Tiktai važiuojam velkamėms iš tyko
Ir dviejuos vietas laukios atsitiko.
Ė ką, priimkim, priimkim, sustarėm,
170 Vienan vežiman keturiuos susdarėm.
Ir prasėdėję dvi adynas⁴¹ tykiai
Išvykom trečioj po nakties dvylikei.

5.

Nu, Lietuva, nu, Dauguva, pasilikit sveikos!
Tegul sveiki šioj šalelėj visi žmonės laikos!
175 Tu, Lietuva – tu mieliausia mano motinė!ė!
Tu, Dauguva – tu plačiausia Lietuvos upelė!
Plati, tyki, lyg senobėj⁴² skardi šalis mūsų
Po šiuos plotus viešpatavo ant giminės rusų⁴³.
Šiandiej rusai po maskoliais maskoliškai rėdos⁴⁴,
180 Lietuvos gi tikrus vaikus didžios spaudžia bėdos.
Anei rašto, anei druko⁴⁵ mum turėt neduoda:
Tegul, sako, bus Lietuva ir tamsi, ir juoda!
Kad tu, gude, nesulauktum! Ne teip, kaip tu nori,
Bus, kaip Dievas duos, ne tavo priešakiai nedori!
185 Silpna, trumpa savo valdžia Dievo provą⁴⁶ laužai,
Mygi, spaudi mūsų šalį, mūsų žmones gniaužai!
Nori savo valdžios peiliu mum širdis supjaustyt,

³⁴ Užkandos.

³⁵ Pikta, sunku (tik truputį pikta, kad už vežimą ima nemažą mokestį).

³⁶ Du šeštokus; dvi šešių grašių monetas.

³⁷ Kiekvienas.

³⁸ Gėrimui (*rus.*).

³⁹ Šešių grašių monetą.

⁴⁰ Švaistom, leidžiam.

⁴¹ Valandas.

⁴² Senovėj.

⁴³ Gudų.

⁴⁴ Rengiasi, vilki.

⁴⁵ Spaudos.

⁴⁶ Įstatymą, tvarką.

Nori savo ledu šaltu krūtines apkaustyti
 Neintveiksi, sūnau šiauros: mūsų širdys tvirtos, –
 190 Seniai buvo išmėgintos, seniai keptos, virtos!
 Jau kryžioakai⁴⁷ kalavijum mum krūtinėn kirto,
 Ir nors Prūsus sau atskėlė, Lietuva nevirto!
 Mūsų brolius iškapoję ant kruvino kapo
 Prūsų žemę pasdalijo ir liuteriais⁴⁸ tapo.
 195 Neinveiksi, mum ant širdies trupės tavo peiliai,
 Sutirps ledai ant krūtinės, tu pats teksti eiliai⁴⁹!
 Mūsų širdys atsigavo šventu Dievo krauju,
 Mūsų rumbai surietėjo⁵⁰ Dievo macia⁵¹ nauja.
 Viduj vilnių jau pasiekėm mes Bažnyčios dugnij;
 200 Dvasia Šventa mum krūtinėj kursto šventą ugnį.
 Draugėn šventais pajautimais pinamėms lyg gijom,
 Tikim, mylim ir viliamės, del to taū nebijom.
 Apkrauk mokestim didžiausiom, dvasia nenupulsma
 Nors Cibirijon⁵² nubruk mum – ir te neprapulsm!

205 Ir visur nepamesma mes vieros šventos Rymo⁵³,
 Ir visur su mum bus Dievas – Tėvas Sutvėrimo.
 Ir be rašto, ir be druko Dievas loską⁵⁴ duoda,
 Ir nors šiaura mokslais šviečia, Liet'va – tamsi, juoda,
 Pasbaigs giminių adyna⁵⁵, sutrupės pasaulė,
 210 Svieta⁵⁶ šviesa bus aptemus, è tamsa – kaip saulė;
 Nupuls kalnai, è slėneliai išsikels aukštybėn, –
 Visos galybės eis dulkėn, silpnumas – galybėn!
 Drebeč ir tu, sūnau šiauros, krūvon susitraukęs, –
 Pats krisdamas pražuviman, mūsų neintraukęs!
 215 Mes esam Bažnyčios uoloj⁵⁷, tu – krušnioj skeveldoj⁵⁸, –
 Mes eldijoj Petro⁵⁹ plaukiam, tu – grekonų⁶⁰ geldoj.
 Neviliok mum, mes nesėsma iš šio švento laivo!
 Nebaidyk mum, Dievo žodžiais šturmai⁶¹ nusiblaivo!
 Teip važiuodamas dūmojau, insisėdęs ratuos;
 220 Plentas trenkia, ratai terška ir kalmogai⁶² kratos.
 Ne teip skamba akmenėliai, padkavom⁶³ daužyti,
 Kaip vaitoja mūsų broliai, šiauron nuvaryti;
 Ne teip staugia platus plentas, gniaužtas diližonais,

⁴⁷ Kryžiuočiai.

⁴⁸ Liuteronais.

⁴⁹ Ateis tavo eilė.

⁵⁰ Randai suaugo, sukietėjo.

⁵¹ Jėga, galybe.

⁵² Į Sibirą.

⁵³ Romos katalikų tikėjimo.

⁵⁴ Malonę.

⁵⁵ Žmonijos laikas.

⁵⁶ Pasaulio.

⁵⁷ Romos katalikų bažnyčioje.

⁵⁸ Trapioje skeveldroje, nuoskiloje.

⁵⁹ Šv. Petro valtyje, t. y. Katalikų bažnyčioje.

⁶⁰ Graikų; turima minty stačiatikybė.

⁶¹ Audros.

⁶² Senoviniai vežimai.

⁶³ Pasagom.

Kaip vaitoja mūsų žemė po svetimais ponais;
225 Ne taip puola drėgnas rūkas, kai dienele švinta,
Kaip gausingai mūsų brolių ašarėlės krinta.
Mielas Dieve, tarnam Tavo duok šventą kantrybę,
Ė po kančiai ant šio svieta duok dangaus linksmybę.

6.

Oi su malda dūšiai⁶⁴ saldu,
230 Širdžiai ramu, drąsu, gryna;
Teip, kaip lietus sausas vietas,
Malda dūšių atgaivina.
Mūsų žmonės iš malonės
Kad pakeltų dangun balsą,
235 Kožnam⁶⁵ karte rastų arti
Dievo loskos didžią skalsą.
Visos bėdos gerai rėdos,
Ko tik prašo – visa gauna,
Kas iš dūšios maldos trąšios
240 Dievui duoti nepaliauna.
Šturmai, vėjai prispaudėjai
Žmogaus širdy malda tilksta,
Ė ramumo ir stiprumo
Graži giedra dūšioj kilsta.
245 Širdis mano neišmano,
Kaip ją peiliais diegliai spaudė,
Ir sopėjo, ir terp vėjo
Didis šturmas dūšioj griaudė.
Vienok malda šturmus valdo
250 Ir pakajų⁶⁶ dūšioj daro,
Ir nedorus svieta norus
Iš po širdies laukan varo.
Ir man tapo, lyg ant lapo
Rasos akys, širdis gryna,
255 Ir nutilo, ir sušilo –
Lyg krūtinėj kas kūrino.
Galva sviro, akys niro
Ir blakstienos susibluso⁶⁷.
Arkliai greiti, net apkaitę –
260 Bėgo bėgo ir priduso.
Nebetoli, ut kur boli⁶⁸
Ir stacija⁶⁹ Vasiliavo:
Privažiavę, arklius gavę,
Vėl sau traukėm keliu savo.

⁶⁴ Sielai.

⁶⁵ Kiekvienam.

⁶⁶ Ramybę.

⁶⁷ Susimerkė.

⁶⁸ Boluoja, baltuoja.

⁶⁹ Stotelė.

7.
²⁶⁵ Mum bevažiuojant išbrėško, prašvito,
 Auštant nusblaivė, ir rūkas nukrito;
 Dangus apniukęs, è oras be vėjo
 Lyg tartum klausės, kai plentas terškėjo.
 Plentas čia teipoja akmenim klotas,
²⁷⁰ Tik prastėliau iš šalių apdorotas.
 Nėr del mieros⁷⁰ akmenų pastatytų,
 Nei mėlynu skaičium tiltų rašytų,
 Krūvos daužytų tik kur ne kur šonuos.
 Visos kašarkos⁷¹ medinės, geltonos,
²⁷⁵ Mažos, negražios, nukrypę, netvertos,
 Iš apvalių sienojėlių sunertos.
 Tiltų rokunduos baliesos⁷² indėtos,
 Sotkos⁷³ šalim abiejom inžymėtos.
 Tik be atmainos vis vario lenciūgai⁷⁴.
²⁸⁰ Visas šašiejus⁷⁵ teip traukias lig Lugai.
 Tuoj po kairės matėm pilę ir ravą⁷⁶ –
 Tiesus negembėtas⁷⁷ traukės ant Pskovą.
 Dasigodojau⁷⁸, kad te geležinis
 Kelias, kuriuo eis vežimas garinis⁷⁹.
²⁸⁵ Žmonės pulkais par šašiejų te ejo,
 Lopetas⁸⁰, užmalus⁸¹ rankoj turėjo.
 Gudai, lietuviai ir latviai, kaip spėjau:
 Trenkiant šašiejiui kalbos negirdėjau.
 Rytas nepeiktinas, rudenio čese⁸²
²⁹⁰ Šilta ir tyku – daugiaus ko norėsi.
 Gera, ir gan, nusiblaivė ir širdis,
 Jau vakarykščių šturmy nebesgirdis.
 Naujos pajautos gražiai širdy želia,
 Dūšių ir nuomonę vėl dangun kelia.
²⁹⁵ Tykus ramumas pajautas pripildė,
 Karšta malonė pleveno ir šildė.
 Priminiau sau, kad nedėlia⁸³ šiandieną.
 Dasigodojau, kad Tamstos iš viena
 Gryčion susrinkę ražončių pradėjot,

⁷⁰ Žymint ribą, atstumą.

⁷¹ Kareivinės. Plento remonto darbų priežiūrą vykdė kareivių kuopos. Kauno gubernijoje kas septyni varstai stovėjo mūrinės kareivinės, prie jų mediniai sandėliai, pirtys, šuliniai, daržai.

⁷² Stulpeliai tiltų atramoms pagražinti.

⁷³ Šimtinės.

⁷⁴ Grandinės.

⁷⁵ Plentas.

⁷⁶ Tiesiamo geležinkelio pylimą ir griovį.

⁷⁷ Nevingiuotas.

⁷⁸ Supratau.

⁷⁹ Traukinys.

⁸⁰ Kastuvus.

⁸¹ Milines pirštines.

⁸² Laiku, metu.

⁸³ Sekmadienis.

300 Giedant intenciją mañ paminėjot.
Dievo gi Motina priėmė maldą,
Mat kodėl man dabar tapo teip saldu.
Dėkui gi Tamstom, vėl prašau drąsiai,
Melskit, kad Dievas duot kūnui ir dūšiai
305 Gerą kelionę, storonę⁸⁴, malonę,
Dvasią, sveikatą, živatą⁸⁵ ir cnatą⁸⁶.
Melskitės, nes be šio dūšios pasilko
Alkt man nusbodo ir akis apvilko.
Spaudžia man reikalas kožna valanda,
310 Dūšia man džiaugias, kai loskas⁸⁷ atranda,
Meilę tėvelių ir brolių numano,
Jaučia, kad prašot del savo Antano.
Jaučia, ko prašot, kai loską apturi,
Liūdi negavus ir vėl dangun žiūri.
315 Laukia, kad tėvai vėl atsiduksėtų:
Dievas išpildytų viltį padėtą.

8.

Jau šešių mylių perbuvē plotą
Pačtoj Rušonos gėrėm arbotą⁸⁸.
Gėrėm ir kandom, mano duonelė,
320 Mėsą maskauka davė bobelė.
Pačta Rušonos gan sau patogi:
Cėriaus pakajai⁸⁹ viškai⁹⁰ neblogi,
Gražiai iššluoti ir apdoroti,
Iš visų pusių pamoliavoti.
325 Graži karieta kieme stovėjo;
Pačtų vyresnis arklių žiūrėjo:
Par pačtas lėkė, revizavojo⁹¹
Ir vyresnybei raportavojo.
Pririšti buvo grečium sau šone
330 Arkliai aštuoni baltai geltoni.
Tamstos vadinat gelsva tą mostį⁹²,
Lyg skietmediniai dantys nudrožti,
Čystažolelių žiedai sukrauti
Arba lyg švieži koriai išpjauti:
335 Ir korio gryno turi baltumą,
Ir medaus gryno turi gelsvumą.
Gražaus, nuolaidūs – kaip liet nulieti:
Jau kitus tokiuos vargu rast sviete!
Baikštūs lyg žižė⁹³, tirpsta užliesti,

⁸⁴ Rūpestį.

⁸⁵ Gyvastį, gyvenimą.

⁸⁶ Dorybę.

⁸⁷ Malones.

⁸⁸ Arbatą.

⁸⁹ Caro kambariai. Pašto stotyse priklausomai nuo kategorijos būdavo įrengiami paradiniai kambariai, skirti caro šeimai.

⁹⁰ Visišškai.

⁹¹ Tikrino.

⁹² Spalvą.

340 Riebūs – lyg mirksta virtiniai svieste.
Visi grožavoms, visi žiūrėjom,
Koloj užkandom, česo turėjom.
Mum ne tuos davė: truptį blogesniai,
Truptį prastesniai, truptį kūdesniai.

9.

345 Ė užkandę ir pasganę, naujas sylas⁹⁴ gavom;
Pasikinę, intsisėdę vėl toliau važiuvom.
Miškas, miškas! Kresnos pušys auga retai, šviesiai;
Par vidurį platus plentas traukias toli tiesiai.
Nei ūlyčių⁹⁵, anei dvarų, tik kur ne kur trobos;
350 Plentu eina ir važiuoja vaikai, vyrai, bobos.
Gal bažnyčion visi traukia, teip sau patsai spėjau;
Kaip kalbėjo terp saū anys, kalbos negirdėjau.
Lietuviškom apsitaisę sermėgom⁹⁶, čiukelėm⁹⁷,
Ė mergiotės apsiraišę krominėm⁹⁸ skarelėm.
355 Gal lietuviai, teip sau spėjau, ir akys nušvito.
Gorikalnėj šioj linksmybė nuo širdies nukrito,
Kai atsakė ubagėlis, nuo manę paklaustas:
Ruskai kalba čia svietelis, cerkvės' eina spaustas.
Ruskai kalba ir latviškai kai kurios ūlyčios,
360 Čia nesgirdis kalbos jūsų nei jūsų bažnyčios.
Ataminiau, kad unija⁹⁹, iš naujo atskelta,
Gvolutu¹⁰⁰ glausta ant skeveldą, daug kenčia nekalta.
Teip neramu pasidarė, lyg širdis sutino –
Teip suspausta susopėjo¹⁰¹, lyg kraujais aptvino.
365 Mielas Dieve, ag šioj žemė po Lietuva buvo,
Kolgi dabar po maskoliais jų viera¹⁰² pražuvo?
Nesusekti keliai Tavo, šventos Tavo rėdos¹⁰³.
Nuo Lietuvos atatolink teip dideles bėdas.

10.

Kitados Lietuva labai daug galėjo,
370 Iš visų keturių šalių atsišlėjo,
Ir paveikus gudus po kojom pamynė,
Ir maskolius vainoj¹⁰⁴ kaip gvazdikus skynė.
Visi gudai ūmai po jos sparnais glaudės,
Kas atliko skyrium, tas nemažai griaudės.

⁹³ Botago mazgas.

⁹⁴ Jėgas.

⁹⁵ Kaimų.

⁹⁶ Viršutiniaisiais drabužiais iki kelių.

⁹⁷ Rudinėm, milinėm.

⁹⁸ Pirktinėm.

⁹⁹ Bažnytinė Abiejų Tautų Respublikos stačiatikių ir katalikų bažnyčios unija, sudaryta Breste 1596 m. Unitai pripažino popiežiaus valdžią ir Katalikų bažnyčios dogmas, bet išlaikė Rytų bažnyčios apeigas ir bažnytinę slavų kalbą. 1839 m. priverstinai įjungiami į Rusijos stačiatikių cerkvę.

¹⁰⁰ Prievarta.

¹⁰¹ Suskaudo.

¹⁰² Tikėjimas.

¹⁰³ Valdžia, tvarka.

375 Vieną kartą ranka kunigaikščio¹⁰⁵ tvirto
Broman¹⁰⁶ miesto Maskvos aštria šoblia¹⁰⁷ kirto
Už tatai, kad Maskva donės¹⁰⁸ nuo mum geidė.
Sudrebėjo visa ir dovanas davė,
Kad lietuviai Maskvos mūrų nedaužytų
380 Ir maskolių šalies ragan nevarytų.
Kad žinojęs būtų, ką dabar veiks anys,
Būt Olgerdas visiem vietelę pramanęs
Ir subrukęs visus už kalnų Uraliaus¹⁰⁹
Arba laikęs būtų be laisvės karaliaus.
385 Bet, matydamas juos, kad niekam netikę,
Kad nuskurdę visi, visiškai nuplikę,
Nenorėjo nagų del niekų sutrinti
Ir daleidė Maskvai tykiai sau gyventi.
Ė matai – anys mum kuo išsimokėjo:
390 Jungą, dirbtą del jų, ant mūsų uždėjo.
Gudų pusė tada po Lietuva buvo,
Visoj Gudų šalyj – visi sostai griuvo,
Visi gudai valdžion Lietuvos tekėjo,
Mūsų laisve visi draug su mum laimėjo.
395 Mūsų tėvai tada do buvo aptemę,
Žiebė Lenkų šalis mūsų tamsią žemę.
Pagonijos miškus Jaugalius iškirto.
Su dievaičiais visais Perkūnas išvirto.
Šventu kryžium Rymo¹¹⁰ apišvietė kaktą,
400 Davė piemenis mum, davė Petro raktą,
Kuris tam, kur čionai dvasiškai gyvena,
Po adynai smerties¹¹¹ dangų atrakina.
Visi gudai pirmiau vierą krikštu savo
Ne nuo Rymo valdžios – nuo grekonų¹¹² gavo.
405 Do grekonys tada kaip Rymas tikėjo,
Visus žodžius – raštus su mum draug turėjo.
Neužilgo paskui grekonys pablūdo¹¹³,
Savo blūdus visus ir Guduos ingrūdo.
Ir senobės raštai apie tatai bylo.
410 Nuo Bažnyčios Šventos visi draug atskilo
Ir lyg medžio šaka, nuo liemenio kirsta,
Kabaidžiuoja žemyn, svyra, puola, virsta
Ir nupuolus žemyn žagaran sudžiūsta,
Ir sudžiūvus paskui trainėlės¹¹⁴ supūsta,

¹⁰⁴ Kare.

¹⁰⁵ Turimas minty Lietuvos didysis kunigaikštis Algirdas (toliau minimas kaip Olgerdas).

¹⁰⁶ Į miesto vartus.

¹⁰⁷ Kardu.

¹⁰⁸ Duoklės.

¹⁰⁹ Uralo.

¹¹⁰ Romos.

¹¹¹ Po mirties valandos.

¹¹² Graikų.

¹¹³ Pamišo. Turimas minty krikščionių bažnyčios skilimas XI a., kada atsiskyrė Vakarų krikščionių (katalikų) ir Rytų krikščionių (stačiatikių) bažnyčios.

415 Nebeturi sulos, kai kelmo neturi,
Nebesprogsta daugiau ir dangun nebžiūri.
Teip grekonys su jais, kaip tik atsikirto
Nuo Bažnyčios Šventos, tuoj niekan pavirto.
Nebežydi daugiau par juos Dvasia Šventa,
420 Anei loskos¹¹⁵ rasa širdin nebekrinta,
Anei cnatų¹¹⁶ žiedai širdyj nebesprogsta,
Bo be Rymo sulos visi džiūsta, blogsta.
Ir vagystės del to neturi už grieką¹¹⁷,
Čia gyvena tiktai del baikų¹¹⁸ ir niekų,
425 Savo tėvų takais visi tebeklysta
Ir po smerčiai užtat pragaran nuskęsta.
Tada gudai visi teip buvo paklydę,
Ale šviesą vieros Lietuvoj išvydę,
Ir išvydę tada paklydimą savo,
430 Ir gražumui šviesos neatsigrožavo,
Ir susrinkę Brestan visi susitarė,
Savo noru su mum vienybę padarė.
Siuntė Ryman paslus¹¹⁹ ir del šalies savo
Švento Petro raktus nuo popiežiaus gavo.
435 Nuo to česo Guduos unija instojo
Ir par česus visus teip Guduos buvojo.
Ir mylėdami mum mūsų rūbus ėmė,
Ir nešiojo teipo kaip Lietuvos žemė.
Amžių korta kita istorijoj virto.
440 Maskvos auksas šaknis Lenkų valdžios kirto,
Ir už griekus žmonių ant Lietuvos kapo
Ir ant Lenkų šalies Maskvos valdžia tapo¹²⁰,
Kad už griekus mumus Maskva pakorotų¹²¹
Ir kad Dievo labiau žmonelės bijotų.
445 Ė Maskva, būdama Dievui už botagą,
Beda šonan žmonių savo aštrų ragą
Ir pradūrus Gudus išskrodė jų vierą
Ir inpylė širdin savo blūdų¹²² mierą.
Tik Cimaškai¹²³ užtat pinigūs inspraudė,
450 Ė svietelį Gudų gvoltu ant sau spaudė, –
Apsodino popais cerkves unijotų¹²⁴
Ir maskolių vieron¹²⁵ vertė visu plotu.
Daug te kraujo žmonių, daug ašarų plūdo.

¹¹⁴ Kinivarpos.

¹¹⁵ Malonės.

¹¹⁶ Dorybių.

¹¹⁷ Nuodėmę.

¹¹⁸ Juokų, menkniekių.

¹¹⁹ Pasiuntinius.

¹²⁰ Minimi Abiejų Tautų Respublikos padalijimai 1772–1795 m. tarp Austrijos, Prūsijos ir Rusijos, kada didžioji dalis LDK ir Lenkijos karalystei priklausiusių teritorijų atiteko Rusijai.

¹²¹ Nubaustų.

¹²² Paklydimų, kreivatikystės.

¹²³ Josifas Semaško (1798–1868), Lietuvos unitų vyskupas, 1839 m. perėjęs į stačiatikybę, tapęs pagrindiniu caro valdžios talkininku ir įrankiu, unitus įjungiant į Rusijos stačiatikių cerkvę.

¹²⁴ Unitų.

Ir Cibirijon pulkai nuėjo be sūdo¹²⁶,
455 Bet žmonelės prasti, apsodinti popais,
Tebestovi visi po Bažnyčios lapais.
Nors juos bruka ruskon¹²⁷, anys širdyj savo
Laiko vierą aną, ką nuo Rymo gavo,
Ir karščiausiais nasrais do garbina Dievą,
460 Ir lyg skarbą¹²⁸ kokį laiko rūbus tėvų,
Ir savosios kalbos su Maskva nemaino,
Unijotais tebėr, kad ir cerkvės' eina.
Bo kas laiko savus įstatymus tėvų,
Tas su jais visados garbins tikrą Dievą.
465 Čia man širdis, sakau, lyg tinte sutino,
Širdyj kraujas, akys ašarom patvino.
Ne del Gudų šalies, anys Dievui tiki
Ir užlaiko stiprai, kas buvo atlikę
Iš senobės gražios. Ė kai padės Dievas,
470 Nuo Maskvos atsiskirs, atras Rymo pievas.
Širdj man Lietuva kaip replėm suspaudė:
Te perkūnas nutrenks, kurs Guduos tegriaudė;
Te žmonelės savų išsižada rūbų,
Nebenori nešiot trinityčių¹²⁹, tolūbų¹³⁰,
475 Ieško naujų madų – burnosų¹³¹, baronų¹³²,
Skelia uodegas sau¹³³, ema¹³⁴ rūbus ponų.
Jaunos marčios nenori senobės nuometų,
Nuo bobučių senų ir močių ryšėtų.
Ant aliejum teptos, Dvasios Šventos labo,
480 Šventos kaktos marčios paršavietės kabo;
Ir skarelėm mažom ryši be sarmatos¹³⁵,
Iš po jų palaidų plaukų žiupsniai matos.
Kožna sako: Tai do iš rūbų nēr grieko¹³⁶,
Nuometu nesrišiu, del to nebus nieko.
485 Pasakyk, marčiute, kokia čia tau laimė?
Pasakyk gi man, kur yr Dievo baimė?
Nori mest nuometus, kad žemaičiai peikia?
Kad tau jie nedera – del to tau nereikia?
Kad nori būt graži, mylėdama svieta?
490 Kur po smerčiai atras tavo akys vieta,
Kai motutė paklaus: kur dėjai nuometą,

¹²⁵ Į stačiatikybę.

¹²⁶ Teismo.

¹²⁷ Prievarta verčia į pravoslavybę, Rusijos imperijos valstybinę religiją, „bruka į rusišką cerkvę“.

¹²⁸ Turtą.

¹²⁹ Senovinių storų apsiaustų.

¹³⁰ Ilgų medžiaga apmuštų puošnių kailinių.

¹³¹ Storų apsiaustų.

¹³² Garbanotų kailių.

¹³³ Dėvi frako kirpimo švarkus.

¹³⁴ Īma.

¹³⁵ Gėdos.

¹³⁶ Nuodėmės.

Pirmajam vakare po šliūbui¹³⁷ uždėtą?
Netikės, ar laikei stoną¹³⁸ moterystės;
Bene brindas¹³⁹ gavai iš paleistuvystės;
495 Bene mokei tiktai savo dukterėles,
Kad vaikšiotų pėdais savo motinėlės,
Kad švaistytų skara paskum ištekėjus,
Kad vaikytų visus pikto svieta vėjus,
Kad ant naujas madas paėmus akvatą¹⁴⁰
500 Už skarelę parduot ir vierą, ir cnatą.
Bo kas rūbų savo senobės nekenčia,
Tas ir tėvo, sakau, ir močios nekenčia,
Tas ir Dievo, sakau, už Dievą neturi,
Bo jam tėvais mada, anas mados žiūri,
505 Bo jam Dievas mada, mada dukra svieta,
Kunigaikščio nakties tamsybėm aplieto.
Bo kas rūbų savo senobės nekenčia,
Tas ir tėvų vieros, ir cnatos nekenčia;
Tam nereiks bažnyčių, bo širdyj bulvonas¹⁴¹,
510 Bo jam Dievu mada, bo jam kūnas ponas.
Pone Dieve, prašau par kraują brangiausią,
Kurį lėjai už mum par mūką¹⁴² karčiausią,
Iškentėtą už mum, ir par meilę Tavo,
Par šventųjų maldas ir Motinos Tavo –
515 Saugok, gelbėk, prašau, Lietuvą mieliausią
Nuo naujųjų madų, nuo griekų didžiausių!
Loska Dvasios Šventos mum širdis pripildyk,
Meile Tavo visas krūtines apšildyk!
Duok žmonelėm Tavo Taū¹⁴³ visad mylėti
520 Ir senobių prastais rūbeliais dėvėti,
Ir senobių cnatom mum visiem žydėti,
Ir už naujas madas peklos neregėti.

11.

Širdy man sunkumas lyg mėšlo vežimo;
Nuo verksmo graudingo man akys aptemo;
525 Upeliais par žandus ašaros tekėjo,
Ir nuo žandų žirniais teip tankiai birėjo,
Kaip nuo stogo lyjant – net akys užputo.
Neramume visi viduriai sukruoto.
Kaip debesiai juodi kad apsiaučia žemę,
530 Kraštai visi tampa užbliukę¹⁴⁴, užtemę;
Kaip iš viedro¹⁴⁵ šniokščia šturmy pilnas lietus, –

¹³⁷ Vestuvių.

¹³⁸ Padėtį.

¹³⁹ Nėrinis.

¹⁴⁰ Įsigeidus.

¹⁴¹ Stabas.

¹⁴² Per kančią.

¹⁴³ Tave.

¹⁴⁴ Apniukę.

¹⁴⁵ Kibiro.

Tamsus ir patvinęs tampa visas svietas,
Teip man, kad sunkumo debesiai užgriuvo,
Žliugu ir aptemę širdyj, dūšioj buvo;
535 Visi daiktai svieta iš akių išnyko,
Tiktai nuliūdimas ir Lietuva liko!
Ir mačiau, kaip žmonės, po kojom pamynę,
Su visom senobėm mindžiojo tėvynę;
Ir nusvilkę rūbus tėvų ir senelių,
340 Ir pametę seną vieros, meilės kelią,
Vokiškais apstaisę rėdyklais¹⁴⁶ dėvėjo,
Ir blūdų keliūtėm¹⁴⁷ su bedieviais ejo.
Ir užmiršo kalbą – kalbą savo tėvų,
Ir užmiršo vierą, meilę, tikrą Dievą,
545 Ir patys ant svieta padujom¹⁴⁸ išnyko,
Tik Dievo rūstybės po jais ženklai liko.
Ir maldą sau dūšioj ir širdyj girdėjau,
Ir karščiausiais žodžiais Dievui iškalbėjau.
Ir lyg dienei auštant rytai šviesa blykšta,
550 Ir nakties tamsybės sklaidos, skiedžias, nyksta,
Debesiai vakariuos lyg po žemėm griaudžia,
Šviesiai saulei kelią skaisti aušra audžia,
Aukso tvanais tvinsta visas rytų šonas,
Liepsnom žiburiuoja pusratis geltonas,
555 Durdamas spinduliais par dangų ir svieta,
Ratan virsta, teka ir džiovina lietu, –
Teip mylista Dievo¹⁴⁹, girdžiant griešną¹⁵⁰ balsą,
Širdin man tekėjo su ramumo skalsa.
Debesiai vakariuos tegriaudė iš tolo,
560 Liūdnumo tamsybės išskydo, nubalo;
Žibo džiaugsmo saulė, ašaras džiovino,
Ir švito ramumas ant linksmumo gryno.
Ne iš maldos mano toj giedra užstojo,
Bo buvo tuo česu jau Mišia didžioja.
565 Ir tėvų, ir brolių širdys draug sukruoto,
Bo sopulį¹⁵¹ mano viduj saū pajuto.
Ir pakėlė balsą in Šventą Apierą¹⁵²,
Ir pamėgo Dievas meilę, viltį, vierą,
Ir išklausė balso, širdies balso gryno,
570 Ir širdį man liūdną locka¹⁵³ nuramino,
Pajutau toj lockoj kožnos širdies dalią –
Motutės, tėtelio, prietelių ir brolių...
Tuo metu pačtorius trenkė, arklius pliekė;

¹⁴⁶ Drabužiais.

¹⁴⁷ Be pėdsako.

¹⁴⁸ Visišškai.

¹⁴⁹ Dievo malonė.

¹⁵⁰ Nuodėmingą.

¹⁵¹ Skausmą.

¹⁵² Auką.

¹⁵³ Malonė.

Ir jau po dvylikei Rėžicą pasiekė.

12.

⁵⁷⁵ Šaliai plento po kairės ežerėlis tvokso,
Už ežero Rėžica viršukalnėj riogso.
Naujas miestas ant šašos¹⁵⁴ su cerkve sau kyši,
Senas miestas šalimai, triobos apiplyšė.
Atsistojom ant pačtos naujam gražiam mieste:
⁵⁸⁰ Mūrai balti iš visur, tartum neužliesti.
Mano širdis ne ant juos, anei akys mano:
Čia klystančias aveles samdinykė gano.
Mano širdis traukia te, kur mažutės gryčios,
Mano akys bėga te matytų bažnyčios,
⁵⁸⁵ Ką ant kalno terp triobų nedrąsiai prisgūžus,
Lyg motutė terp vaikų, sena – neaplūžus.
Oi turėjo kitados daugybę vaikelių,
Kai lietuviam ir gudam dangun vedė kelią;
Bet kai šturmas nuo žiemų baisiausias užtiko
⁵⁹⁰ Ir kai blūdai šion šalin kaip marios patvino,
Smarki vilnia vandenų žmones paskandino,
Šioj bažnyčia kaip sala vienoj viena liko.
Maž ir Dievas laiko ją lyg sėklinį grūdą,
Kolai Rymui sugražins visą šalį Gudų,
⁵⁹⁵ Kolai saulė užtekės ant šalies maskolių,
Dvasia Šventa paskaitys už Bažnyčios dalią.
Vieros sėklė inmesta jau iš lengvo kalas,
Tiktai dirva negera, parnelyg užalus.
Reikia mėšlo ir vargų, reikia art iš naujo,
⁶⁰⁰ Reikia mėšlo del Maskvos, mūčelnykų¹⁵⁵ kraujo.
Pagyrimas kaulam tiem, kurie pralies kraują,
Padės dūšią, trėšdami šitą dirvą naują.
Reikia vargo dėl Maskvos, karščiausios malonės,
Kad del Dievo sušiltų ažuaušė¹⁵⁶ žmonės.
⁶⁰⁵ Pagyrimas širdim tom, kurios turi vietą
Meilei Dievo ir žmonių, paniekinę svieta.
Iš tų širdžių užtekės aušrinė ne viena,
Kolai prašvis del Maskvos giedri vieros diena.
Nebetoli diena toj, Dievo akys mato,
⁶¹⁰ Nors žmonelės žabali¹⁵⁷ suvisu nemato.
Tokios mislys¹⁵⁸ man galvon iš širdies tekėjo,
Kolai akys int aną bažnyčią žiūrėjo.
Ant šventoriaus daug žmonių aplinkom stovėjo,
Tokiais rūbais kaip par mum suvisu vilkėjo.

13.

¹⁵⁴ Ant plento.

¹⁵⁵ Kankinių.

¹⁵⁶ Atvėšę.

¹⁵⁷ Akli.

¹⁵⁸ Mintys.

⁶¹⁵ Nuo šio miesto kaskart gudai Maskolijon virsta.
 Po ūlyčias visos gryčios viena vienon kirsta.
 Ir burloakai¹⁵⁹ jau barzdoti nebekerpa ūsų,
 Anei šitoj šalyj svieta nebesmato rusų.
 Šalis tamsi ir nuskurdus, miškai ir pūstynės¹⁶⁰,
⁶²⁰ Raistai, balos, medžiai, keža pačios gyvatynės.
 Tūloj¹⁶¹ vietoj lando žmogus, piktesnis už žvėris,
 Tavo ščėstis¹⁶², jei atliko tave nenutvėręs.
 Tokia šiandien Maskvos šviesa, kruvina ir juoda,
 Bo ne drukas tikrą šviesą, è pats Dievas duoda.
⁶²⁵ Man neramu čia pasdarè ir važiuot nusbodo,
 Bo šioj vieta daugiaus nieko – tik nelaimės rodo.
 Man čia širdis – lyg ažitirpus, lyg apaugus kiautu,
 Lyg apsnūdus – tartum buvo be jokių pajautų,
 Ir važiuojant aukso drobės iš mislių neaudė,
⁶³⁰ Mano akys apsimerkė, visu keliu snaudė.
 Plentas trenkia, ratai terškia, mūsų kaulai kratos,
 Kaip obuoliai sudaužyti, nepasėdim ratuos.
 È krūtinė lyg sustingus, anei nepriliesti,
 Anei leidžia pasikrutint, anei atsidvėsti.
⁶³⁵ Jau sutemus truptį kandom ir arbotą gèrèm,
 Ir snausdami ant vežimo Ostrovan nušèrèm.
 Tiktai brėkšta paldienykan¹⁶³, do nesmato raidžiai
 Kai par tiltą pakalnėlèn važiavom nuolaidžiai.
 Ant Velikos dujan tiltai lenciūgais pakarti,
⁶⁴⁰ È lenciūgai stulpo mūro viršūnės' užnerti.
 Ant aštuonių stulpų tiltai aukštai kabaldžiuoja,
 Par tuos tiltus visi žmonės ištykėl važiuoja.
 Miestas Ostrovas nešpėtnas¹⁶⁴, po Lietuva buvo,
 Bet viškai išsišèrè, kai maskoliam kliuvo.
⁶⁴⁵ Iš Ostrovo par lygumas plentas eina tiesiai,
 Raistai traukias teip nuskurdę, lyg kokie degėsiai.
 Apie slėnį plotai vėpso lyg kokios pūstynės,
 Po lygumas kresni medžiai arba samanynės;
 Nuo stabarų ir samanų visa žemė juoda.
⁶⁵⁰ Gerai sako: Gudų šalis gudais ir paduoda.
 Nèr čia rugiui juodžemėlio nei molio del kviečio;
 Čia gal saulė motinėlė niekados nešviečia,
 Čia gal visados apniukę, visados aptemę.
 Nèra šalies baltam svieta prieš Lietuvos žemę!
⁶⁵⁵ Čionai nieko nesigirdi, nieko nesimato –
 Tiktai trenkia, terškia, skamba ir vežimą krato;
 Tiktai plotai nemieruoti¹⁶⁵ ir raistai nusmege,

¹⁵⁹ Rusai.

¹⁶⁰ Dykynės, apleistos vietos.

¹⁶¹ Dažnoj.

¹⁶² Laimė.

¹⁶³ Pirmadienį.

¹⁶⁴ Neprastas, nebjaurus.

¹⁶⁵ Neišmatuojami.

Terp smėlynų rudos pleksnos¹⁶⁶, kemsynai sudegę.
 Kairėj pusėj matėm Pskovą kaip ant lygaus lauko:
 660 Aukšti mūrai pasinėrę viduj rūko plauko.
 Ir tas miestas kitkart buvo po Lietuvos valdžia,
 Ir laimėjo su mum drauge mūsų laisvia saldžia,
 Bet pajutęs sau ant kaklo siauros valdžios ginklą –
 Vargu žinot beg užlaikė mūsų nors paminklą.
 665 Ažu¹⁶⁷ Pskovo, do tam pačiam tebestraukiant miškui,
 Užvažiavom viduj plento jau sutemus viškai¹⁶⁸:
 Viduj plento diližonas taisomas stovėjo,
 Dviem žiburiais lyg žvaigždelėm nuo tolo blizgėjo.
 Pravažiuojant žvilgterėjau, kas viduj sėdėjo:
 670 Vienas baltam kepeliusių¹⁶⁹ su ploščium¹⁷⁰ vilkėjo;
 Nepamačiau gerai veido, bo kalmogai¹⁷¹ kratė.
 Vat Klemensas ir Klemensas teip gražiai pasmatė!
 Ar apsirgo, žinai, spėjau, ar namo išvarė?..
 Iš tų mislių man ant širdies neramu pasdarė.
 675 Grįžt norėjau – neišpuolo, jau buvo toloka,
 Ir man pačiam, ir tavorščiam¹⁷² – būt visiem ledoka.
 Ant didesnės garbės Tavo, Pone Dieve mano,
 Žmogus griešnas¹⁷³ šventų Tavo kelių neišmano.
 Ir ašaras nusišluosčiau, atsileidė širdis,
 680 Ir vėl tyku, tiktai trenksmas vienoj vienas girdis.
 Visą dieną teip važiavom, lėkėm visą naktį,
 Kad lig Lugai prieš dienele norš vargiai nukakti.
 Ir nukakom nors išaušus utarnyko¹⁷⁴ rytą,
 Ir mašiną teberadom do neišvartytą.
 685 Geležiniais keliais lėkėm iš Lugos išvykę,
 Trijos' vietos' truptį trukom, stojom prieš dvylikę.
 Ir pribuvęs sau ant vietos, pietus užuspėjau,
 Ir prieš pietus vyresnybę sveikindams regėjau.
 Bet jau kelio ir mašinos¹⁷⁵ čionai nežymėsiu
 690 Ė pirmojon pačton savo gromatą¹⁷⁶ indėsiu.

14.

Dabar, tėveliai, dabar, broleliai, dabar, sesiulės mano,
 Priimkit ranką ir akių sunką su gromata Antano!
 Iš šių giesmelių pažinot kelią, kuriuo sūnus važiavo,
 Ir čia sudėjo, ką tik regėjo ir jautė širdyj savo,
 695 Ir kur šiandieną sveikas gyvena, ir ką par dienas veikia,

¹⁶⁶ Dėmės.

¹⁶⁷ Už.

¹⁶⁸ Visišškai.

¹⁶⁹ Skrybėle.

¹⁷⁰ Apsiaustas.

¹⁷¹ Vežimai.

¹⁷² Bendrakeleiviams.

¹⁷³ Nuodėmingas.

¹⁷⁴ Antradienio.

¹⁷⁵ Čia: traukinio.

¹⁷⁶ Laišką.

Ir kas jam mėgia, ir kas jį slegia, ir ko jo dūšiai reikia.
Žodžiais malonės Lietuvos žmones po truptį bara – baudžia;
Truptį pabaręs, žodį ištaręs ir vėl ant širdį glaudžia.
Širdžia ir dūšia, ir malda trąšia su ja kasdien dalijas;
⁷⁰⁰ Visus vadina, vienybėn pina po apieka¹⁷⁷ Marijos.
Ė jei reikėtų, Dievas norėtų – ir kaklo negailėtų,
Bet tik brangiausią, Lietuvą mieliausią Dievo loskoj regėtų.
Sudiev, tėveliai, sudiev, broleliai, sudiev, sesiulės mano!
Prašykit Dievą dangiškų pievų dėl savojo Antano,
⁷⁰⁵ Dievo malonės, dvasios storonės, sveikatos ir stiprybės,
Viduj sunkumų ir prispaudimų žemumo ir kantrybės.

Paaškinimai rengti remiantis Brigitos Speičytės ir Reginos Mikšytės komentarais.
Reginos Mikšytės: Antanas Baranauskas, *Rinktinė*, Vilnius: Baltos lankos, 1994,
Brigitos Speičytės: Antanas Baranauskas, *Kelionė Petaburkan*, Anykščiai:
Antano Baranausko ir Antano Vienuolio-Žukausko muziejus, 2010.

Antanas Baranauskas, *Rinktinė*, sudarė ir parengė Rita Šepetytė, Vilnius: Baltos lankos, 2001, p. 46–97.

¹⁷⁷ Po globa.